

POLİTİK KONTROL ARACI OLARAK KONUKSEVERLİK: BİR İLLÜZYONUN YENİDEN ÜRETİMİ, FRANSA/CALAIS ÖRNEĞİ

Baran Yıldırım¹

Öz

Bu araştırma makalesi literatürde daha önce tartışılmamış olan, politik kontrol aracı olarak konukseverlik kavramını inşa etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Konukseverlik kavramı, düşünce tarihinin antik dönemlerinden beri kullanılmaktadır. Modern dönemde kavram; siyaset biliminden antropolojiye, göç çalışmalarından felsefeye kadar geniş bir literatüre konu olmuştur. Bu çalışmalarda konukseverlik, önüne eklenen sıfatlarla yeniden kavramlaştırılmıştır. Politik kontrol aracı sıfatı, ulus devlet rejimlerinin konukseverlik politikalarını işaret etmektedir. Bu politikaların sonucu, sadece dışarıdan gelenin kontrol altına alınmasını sağlamamaktadır. Aynı zamanda, içerideki ayrımları silikleştiren bir illüzyonun yeniden üretiminin de zeminini oluşturmaktadır. Ancak bu illüzyon, ulus devlet rejimlerinin amaçlı manipülasyonlarının sonucu olarak da okunmamalıdır. Koşullu konukseverliğin doğasından zorunlu olarak çıkmaktadır. Böyle bir çıkarım sonucunda, politik kontrol aracı olarak konukseverlik kavramı koşullu konukseverliğin eleştirel okumasına önemli katkı sunacaktır. Bu araştırma genişletilmiş vaka yönteminin ilkelerine bağlı kalarak yürütülmüştür. Araştırmanın pratik süreci, 2023 Ağustos-Eylül aylarında Fransa'nın Calais şehrinde katılımcı gözleme dayalı saha notları ve derinlemesine mülakatlarla gerçekleştirilmiştir. Koşullu konukseverlik karşılaşmalarından önce 'evin içinde' ayrıcalıksız konumda olabilecek toplumsal kesimlerin, bu karşılaşmalar sonrasında evin içindeki ayrıcalıklı konumlarla aynı dili ürettiği görülmektedir. Konukseverliğin politik kontrol aracı olarak mahiyeti bu bağlamda ortaya çıkmaktadır.²

Anahtar Sözcükler: Konukseverlik, Etik, Politik, Kontrol, Calais.

¹ Dr., Lasur/ENAC/EPFL, baranyildirim83@gmail.com, ORCID:0000-0001-8087-7512

² Bu araştırma makalesi TUBITAK 2219 post doktora araştırma projesi kapsamında üretilmiştir.

HOSPITALITY AS A MEANS OF POLITICAL CONTROL: THE REPRODUCTION OF AN ILLUSION, THE CASE OF CALAIS/FRANCE

Abstract

This research article was written to establish the concept of hospitality as a means of political control, which has not been discussed before in the literature. The concept of hospitality has been used since ancient times in the history of thought. The concept in the modern period; It has been the subject of a wide range of literature, from political science to anthropology, from migration studies to philosophy. In these studies, hospitality was reconceptualized with adjectives added to the front of it. The adjective of means of political control refers to the hospitality policies of nation-state regimes. The result of these policies is not only to ensure that outsiders are brought under control. At the same time, it forms the basis for the reproduction of an illusion that blurs the distinctions within. However, this illusion should not be read as the result of purposeful manipulations of nation-state regimes. It is a necessity that stems from the nature of conditional hospitality. As a result of such an inference, the concept of hospitality as a means of political control will make a significant contribution to the critical reading of conditional hospitality. This research has been conducted adhering to the principles of the extended case method. The practical process of the research was carried out in Calais, France, between August and September 2023, with field notes based on participant observation and in-depth interviews. It is seen that social groups that may have been in an unprivileged position 'inside the house' before the conditional hospitality encounters produced the same language as the privileged positions in the house after these encounters. The content of hospitality as a means of political control emerges in this context.

Keywords: Hospitality, Ethic, Politics, Control, Calais.

GİRİŞ

Konukseverlik, düşünce tarihinin uzun bir zaman kesitinde, bir arada yaşamının ahlaki veya yasal prensiplerinden biri olarak ele alınmıştır. Bir 'yabancıyla' karşılaşmada alınacak ideal tavırdan, evrensel ilişkilerin barış içinde nasıl sürdürüleceğine dair politik bir ilke üretilmek istenmiştir.³ Fakat bu soyut ilkenin, pratik politikaları etkilemediğini hem siyasi tarihten hem de güncel olarak göç olaylarının etkilerinden anlayabilmekteyiz. Bu bakış açısının bir adım gerisinde, sorunun sadece teorinin pratiğe geçirilme sorunu olmadığını da belirtmek gerekir. Konukseverlik kavramı, tarif edilmiş sıfatlarına bağlı olarak belli başlı sınırlılıklar taşımaktadır. Bu sınırları en radikal ve belirgin bir şekilde ayıran kuşkusuz koşullu ve koşulsuz konukseverlik ayrımıdır (Derrida, 1978, 1999a, 1999b, 2000a, 2000b). Koşulsuz konukseverlik, etik felsefenin konusu olarak, ideal bir karşılamanın tarifine dayanır. Bundan dolayı başka sıfatları içermez. Saf olarak düşünülmüş ve öyle tarif edilmek istenmiştir. Buna karşılık koşullu konukseverlik, verili olan üzerinden ele alındığında, birçok başka sıfatlarla anılan konukseverlikleri de içermektedir. Tanrı korkusuna dayanan konukseverlik, başkasının yönetimi olarak konukseverlik, sosyal kontrol aracı olarak konukseverlik, karşılıklılık olarak konukseverlik, hak olarak konukseverlik vb. gibi farklı konukseverlik sıfatları geniş bir literatür içerisinde bulunabilir (Lynch vd., 2011). Bu makalenin ana konusu, sosyal kontrol aracı olarak konukseverlik kavramından ilham alarak (Selwyn 2000, Brotherton ve Wood 2007), politik kontrol aracı olarak konukseverlik kavramını tartışmak olacaktır.

Bu kontrol mekanizmasının iki boyutu söz konusudur. Biri açık bir şekilde işlemektedir: Gelen 'misafiri', hukuksal olarak belli bir statüye mekânsal olarak da belli bir alana konumlandırarak evin sınırlarını tahkim etmek. Mültecilik, geçicilik, iltica gibi hukuksal statüler yurttaşlık hukukunun sınırında ifade edilir. Yurttaşlık haklarına hiçbir zaman sahip olunamayan statülerdir. Mekânsal konumlandırmalar arasında da ayırım yapabiliriz. Kamplar gibi kapatılma mekanlarına doğrudan konumlandırmak ya da hem içsel hem de dışsal mekanizmaların etkisi ile 'misafirleri' kentin belli mahallelerine mahkum etmek de mümkün olabilmektedir. Her iki durumda da 'evin' sınırları yeniden üretilmiş olur. Bir diğer kontrol mekanizması ise bu ilkeyle ilgili olarak, daha gizli bir şekilde işler. Sınırların yeniden üretimi, bu sınırlar içerisindeki ayrımları silikleştiren bir illüzyonu da yeniden üretir. Koşullu konukseverlik karşılaşmasından önce kendini evin içinde dışlanmış olarak gören kimlikler, şimdi ev sahibinin dilinden konuşmaya başlamışlardır. Örneğin, Türkiye'de uzun yıllardır dışlanmış bir Kürt kimliği ile kendini ifade eden kesimler, Türkiye'ye yönelen göç olaylarına dair endişesini, elit Türk kimliğinden gelen endişelerle aynı dilden ifade edebilmektedir. 'Her yer Suriyeli dolmuş', ev işgal tehdidi altındadır. Evin içindeki ayrımlar bu tehdit karşısında silikleşmektedir. Güncel kamusal (koşullu) konukseverlik politikalarının bir sonucu olarak, içerisi ve dışarısının arasındaki sınırlar belirginleşmektedir. Bu sınırlar, koşullu konukseverliğin zorunlu bir sonucu olarak düşmanlığı da üretmektedir. Böylece içerisi dışarıya karşı düşmanlıkta ortaklaşırken, içerideki fark da 'ortak düşmana' karşısında unutulmaktadır. Konukseverliğin politik kontrol aracı olarak işlevi bu bağlamda ortaya çıkmaktadır. Bu makale Fransa'nın Calais şehrinde bu mekanizmanın örneklendirilmesi üzerine bina edilecektir.

1. YÖNTEM

Bu araştırma genişletilmiş vaka yönteminin (extended case method) ilkeleri benimsenerek yürütülmüştür (Velsen, 1969; Burawoy, 1998). Bu yöntem dört temel genişletmeyi esas alarak

³ Konukseverlik kavramının ilk kullanımı Homeros'un metinlerinde görülmektedir. Ethos'un alanı olarak Antik Yunan felsefesinde yer edinmiştir. Ardından özellikle Stoacı gelenekte politik bir ilke halinin ilk nüveleri görülmüştür. Ve son olarak Kant'ın etkisi ile siyaset felsefesinin ve özellikle kozmopolit felsefenin önemli bir kavramı haline gelmiştir. Ayrıntılı bir okuma için bkz: (O'Gorman, 2008 ; Baker, 2013).

kurgulanmaktadır: 'gözlemcinin katılımcıya genişletilmesi, müdahale; gözlemlerin zaman ve mekâna genişletilmesi, süreç; sürecin güç ilişkilerine genişletilmesi, yapısal mekanizmalar ve teorinin genişletilmesi; teorik yeniden inşa' (Burawoy, 1998: 5-19). Temsil edilebilirlik veya doğrulama-yanırlama ikiliği, genişletilmiş vaka yöntemi bağlamında bilimsel bir amaç değildir. Aksine, bu yöntemde teorik örnekleme, 'ekstrem vakaların araştırılması' veya teorik temsil, teorinin yeniden yapılandırılması hedefinde önceliklidir. Kavramsal ve kuramsal yeniden inşanın dayandığı bilimsel süreç istatistiki temsil sorununa indirgenmez. Bu, pozitivist bilim yaklaşımına karşı reflektif bilim yaklaşımını yerleştirmeyi ifade eder. Böylece sosyal bilimsel bilginin doğasının, doğa bilimlerinin ürettiği bilgiyle farkını ortaya koymak mümkün olabilmektedir.

Bu yöntemsel paradigmaya dayanarak üretilen bu çalışmada veriler 2023 yılı Ağustos ve Eylül aylarında Fransa'nın Calais şehrinde katılımcı gözleme dayalı saha notlarının ve kuramsal çerçeveyi açıklamaya yönelik derinlemesine mülakatların analizine dayanmaktadır. Araştırma kapsamında daha önce göçmen statüsü ile Calais'ye gelip sonrasında Fransız vatandaşlığını elde eden ve güncel olarak Calais'deki yeni göç dalgası karşısında negatif tutum alan kişilerle mülakat yapılmıştır. Katılımcılar, Calais şehrinde doğup büyüyen, ilk göç dalgası sonrasında uzun süre gönüllü aktivistlik yapan J.'nin(40) yönlendirmesi ile tespit edilmiştir. Bu çerçevede toplam dört kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler ortalama yirmi dakika sürmüştür, tüm görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Toplam iki soru oluşturulmuştur. Öncelikle Calais'deki güncel göç dalgasına yönelik düşünceleri, ardından da kendi göç hikayelerinin farkı sorulmuştur. Verilen cevaplar ilgili bölümde doğrudan aktarılmıştır.

2. KONUKSEVERLİĞİN POLİTİK İLKE OLARAK ELE ALINIŞI

Konukseverlik kavramının tarihi, antik Yunan döneminin felsefi metinlerinden başlatılabilir (O'Gorman, 2008: 197-200). Fakat bu metinlerde konukseverlik, politik alanla ilişkilendirilerek ele alınmamıştır. Genellikle erdemli yaşamın ölçütlerinden biri olarak, yani doğrudan ethos'un alanında tartışılmıştır (Aristoteles, 1998). Konukseverliği doğrudan açık bir politik ilkeye dönüştüren filozofun Kant olduğunu söyleyebiliriz. Bir dünya vatandaşlığı fikrinin Antik dönemde oluştuğunu biliyoruz. Ancak böyle bir vatandaşlık hakkını, konukseverlik hakkıyla ilişkilendirerek ebedi barışın ilkelerinden birine dönüştüren Kant olmuştur. "Ebedi barışın üçüncü kesin maddesi, kozmopolit hakkın evrensel konukseverlik koşullarıyla sınırlandırıldığını" iddia eder" (Kant, 2006: 82). Bu madde içinde Kant'ın önerilerine baktığımızda misafirperverlik, sadece dışarıdan gelenlerin sığınma haklarına odaklanmaz. Böyle bir hakkın da tanımlandığını görürüz ancak Kant'ın esas önünü almak istediği yağmacı/sömürgeci ziyaretlerin kendisidir.

Konukseverliği bir yasa olarak tartışmaya açan yaklaşımlar, Kant'ı takiben, bunu kozmopolitan bir perspektifin içinde ele alır. Kant'ın kozmopolit çerçevesinin, kendisinden önceki yaklaşımlardan ayıran en önemli unsurun yerel-devletlere olan bakış açısı olduğunu söylemek mümkün. Kant için kozmopolit durum üçlü bir yapıyı ifade ediyordu. Bireysel plan; ahlakın ödevleri ile belirlenen alan, yerel/bölgesel plan; cumhuriyetin ilkeleriyle belirlenen alan ve bu devletlerin federatif örgütlenmiş kozmopolit üst alanı olarak tarif edebiliriz. Kant'a göre her üç alanın birbiriyle hukuki uyumu ebedi barışın temelini oluşturacaktır (Kant, 2006). Bu kuramsal çerçeveye sadık kalarak kozmopolit tahayyülü işleyen siyaset bilimciler, konukseverliği tartışırken, Kant'ta olduğu gibi, devlet sisteminin kökenlerine dair bir eleştiriyi analizlerine dahil etmemişlerdir. Böylece var olan devlet sistemlerinin 'demokratikleştirilmesi' dışında radikal bir öneri sunmamışlardır. Benhabib; bu perspektifi politik gerçekliğe bir taviz olarak okur (Benhabib, 2006). Arendt'in haklara sahip olma hakkı olarak yorumladığı yurttaşlık hakkının böyle bir tavizi ifade ettiğini düşünebiliriz (Arendt, 1998). Benhabib, aynı zamanda bu bakış açısının sadece reel politığa taviz olarak okunamayacağını da söylemektedir.

Bu geleneğin, bireysel ve kozmopolit alanlar arasına yerel olarak örgütlenmiş 'ayrık, kendi kaderini tayin eden bölünmüş' alanları zorunlu olarak yerleştirdiğini ifade eder (Benhabib, 2006: 71). Arendt'in ve özellikle bu geleneğin çağdaş temsilcisi Habermas'ın (1996, 2014) bahsi geçen türde bir taviz üzerinden önermelerini inşa ettiğini söyleyebiliriz. Fakat hangi öncüllerden hareket ederlerse etsinler bu geleneğin ortak temel önermesi, demokratik cumhuriyetlerin oluşturduğu konfederatif birlikleri, evrensel yasaların öznesi olarak değerlendirmesidir.

21 Aralık 1996 tarihinde Fransa'da Jacqueline Deltombe, dokümansız göçmenleri evinde ağırladığı için yargılandı ve cezaya çarptırıldı. (Rosello, 1999). Bir yıl sonra, yine Fransa'da, 'Debre bill' olarak bilinen konukseverliği suç sayabilecek göçmenlik yasası onandı. (Emmons, 1997). Bu iki olay, Fransız entelektüel dünyasında konukseverliği politik açıdan yeniden ele almayı gerekli kıldı. Derrida'nın konukseverlik üzerine düşünceleri bu tarihsel bağlamda ortaya çıkmıştır. Derrida'nın konukseverlik düşüncesinin iki ana hat üzerine kurulduğunu söylemek mümkün. Birincisi Kant'ın yasa olarak konukseverliğini eleştirel bir okumaya tabi tutması, bir diğeri de Levinas'ın etik felsefesini konukseverlikle özdeşleştirmesidir (Derrida, 1978: s.79-153). Böylece Derrida yeni bir konukseverlik kavramını, kozmopolit perspektife dahil etmek istemiştir. Bu da ideal bir konukseverlik fikridir. Saf/mutlak/koşulsuz konukseverlik olarak öne sürülen bu düşünce, Derrida'ya göre politikanın konusu olmaktan uzaktır. Hatta 'mucizevi bir eylem' olarak gündelik hayatın içinde de gözlemlenebilecek bir olay da değildir (Derrida, 2000). Ancak Derrida bu ideal tip ile verili konukseverlik politikalarını mümkün olduğunca 'iyi'ye götürecek bir kavramsal/kuramsal şema çizmek istemiştir. Derrida'nın bu kuramsal önermelerinden sonra konukseverlik fikrini kozmopolit perspektif içerisinde ele alan neredeyse tüm çalışmalar, Derrida'nın önermeleriyle diyalog içerisinde olmak durumunda kalmışlardır. Benhabib demokratik yineleme kavramı üzerinden Derrida ile Kantçı geleneği bir araya getirmeye çalışmıştır (Benhabib, 2006). Brown, Derrida'nın Kant'ın konukseverlik hukukuna yönelik teorik eleştirilerini haklı bulmayarak sorunun teoriden pratiğe uygulama sorunu olduğunu ifade etmiştir (Brown, 2010). Baker ve diğerleri, konukseverliğin dünya siyasetindeki yerini konumlandırırken, koşulsuzluğu reel politik açıdan ele almışlardır (Baker vd., 2013).

Buna karşılık, Derridacı konukseverliğin hiçbir şekilde politikanın konusu olamayacağına dair ciddiye alınması gereken çalışmalara da atıfta bulunmak gerekir. Bessone ve Debauge, konukseverliğin kamusal biçimi ile özel biçimi arasında kurulan anolojinin hatalı olacağını, Derridacı perspektifin, kamusal biçimi özel biçime indirgemesinden dolayı eleştirilmesi gerektiğini ileri sürerler (Bessone, 2015; Debauge, 2018). İdeal bireysel bir normdan (koşulsuz karşılama) çoklu kamusal normlara (göç politikaları) ilerlemek mümkün gözükmemektedir. Reel politığın sınırları içerisinde kalındığı sürece bu eleştiriler dikkate değerdir. Çünkü bireysel planı politik plandan ayrı ele almak esasen reel politığın verili yapısını gözetmektir. Özel alan-kamusal alan ayrımını analitik düzeyden ontolojik düzeye çekmenin sonucu olarak, birbirine tamamen dışsal iki alan tahayyül edilmiştir. Bessone ve Debauge'un eleştirilerinin sınırlılıkları böyle bir hatadan kaynaklanıyor gözükmemektedir. Oysaki özel ve kamusal alanların birbiri ile içsel ilişkide olduğu, yani birinin sınırlılıkları ve imkanları ile diğeri bu sınırları ve imkanları yeniden üretme kapasitesi yadsınamaz bir gerçektir.

3. MİKRO ÖLÇEKTE BİR ANALİZ: SOSYAL KONTROL ARACI OLARAK KONUKSEVERLİK

Sosyal bilimler yazınında konukseverlik çalışmalarının önemli bir kısmı, konukseverliğin sosyal kontrol aracı olarak gerçekleştiğine dair tartışmalar etrafında şekillenen antropolojik yaklaşımlardan oluşur (Lynch 2007, Selwyn 2000, Brotherton ve Wood 2007, Zeldin 1994). Bu çalışmalardaki merkezi tema, konukseverliği 'ötekini' ya da 'yabancıyı' kontrol etme araçlarından biri olarak istihdam etmesidir. Bir kontrol aracı olarak konukseverlik, potansiyel tehdit olarak görülen 'yabancı'nın' yönetimi ve konukseverlik sağlanarak 'yabancı'nın' medenileştirilmesi olarak betimlenmektedir: "Konukseverlik;

yabancıyı tanıdığa, düşmanı arkadaşına, arkadaşını daha iyi arkadaşına, dışarıdakini içeridekine, aileden olmayana aileden olana çevirir” (Selwyn, 2000: 19). Böylelikle, ‘yabancıdan’ gelebilecek olası tehditler kontrol altına alınabilir.

Bu antropolojik yaklaşımların, kontrol aracı olarak konukseverlik olayında üzerinde durdukları diğer bir anahtar kavram ise karşılıklılık ilkesidir. Mauss’un ilkel toplumlarda armağan ilişkilerinde kullandığı kavramsal şemanın devamı olarak düşünülmüştür (Mauss, 1934). Armağan vermenin karşılığında armağan almak, armağanın ilkel toplumlardaki yapısal durumudur. Konukseverlik de bir armağan olarak ele alınmıştır. Peki konukseverlik karşısında beklenen armağan nedir? Evin kurallarına koşulsuz bir sadakat ve evin otoritesinin mutlak kabulü.

Sosyal kontrol aracı olarak konukseverlik, özel (domestic) konukseverlik ilişkilerinde ev sahibi-misafir etkileşimlerinde ortaya çıkmaktadır. Ancak mikro ilişkilerde gerçekleşen (modern) konukseverliğin, modern öncesi döneme atıfla kavranan ‘bütünüyle yabancıyı’ kontrol altına almak adına gerçekleşmediğini belirtelim. Özel alan konukseverliği günümüz toplumların büyük bir kısmında, hakkında asgari bir güven duyulan misafire yönelik gerçekleşmektedir. Bu güven ilişkisi sağlanmaksızın ‘tanrı misafiri’ ağırlamak gibi konukseverlik pratikleri modern toplumlarda sık rastlanılabilecek bir durum değildir. Ancak modern toplumsal ilişkiler bağlamında gerçekleştiğinde bile konukseverlik, sosyal kontrol mekanizması olarak devreye girmektedir. Evin sahibi gösterdiği konukseverlik karşısında misafirden kendi iktidarına sadakat bekler. Bu iktidarın kaynağı mülkiyet rejimidir. Yani misafir ev sahibinin iktidarını onaylarken, evin kime ait olduğunu da onaylar. Çıkarıma dayalı bir genelleme yaparak, bu mekanizmaların misafire yönelik güven seviyesinden bağımsız işlediğini de belirtelim. En sadık dostlarımızın evine ziyaretlerimizde ya da onları kendi evimizde ağırladığımızda gerçekleşen etkileşimleri hatırlarsak, mülkiyet ve iktidar mekanizmalarının konukseverliğin doğasına içkin olduğunu anlayabiliriz.

Bu nokta bize, bir kez daha, mikro ilişki ağları olarak tarif edilen toplumsal ilişkilerin, zaman ve mekâna yayılmış makro sistemlerin dolayımında gerçekleştiğini hatırlatmaktadır. Böylece bu ilişkilerden (mikro ölçekli) elde edilen kavramsal şemaların makro sistemlerde de ele alınabileceğini söyleyebiliriz. Hatta bu iki alanı ontolojik olarak ayırmıyorsak, yani bu sistemler (makro ve mikro) birlikte var oluyorsa, bir alandan elde edilen kavramları diğer alanda da bulacağız demektir. Fakat her iki alanın farklılaşmış özelliklerini de dikkate almak zorundayız.

Konukseverliğin, bir evin sınırları içerisinde gerçekleşirken dinamikleri ile bir ulus-devlet sınırları içerisinde gerçekleşirkenki dinamikleri aynı olamaz. Niceliksel bir fark olduğu aşikardır. Bu farkın etkileri göz önüne alınmalıdır. Örneğin davetsiz misafir kavramını düşünelim. Evimizde davetsiz misafir ağırlamayız. Eğer böyle bir vakayla karşılaştıysak, misafiri evimizden gönderip kapıyı arkasından kilitlediğimizde meseleyi çözebiliriz. Fakat ulus devlet sınırlarının böyle bir kontrol mekanizması yok. Her ne kadar artan oranda sınır duvarları inşa edilse de bugün çok geniş coğrafyalarda on binlerce ‘kaçak’ (dokümanlı) göçmenler olduğunu biliyoruz. Ancak ulus devletlerin bu ‘davetsiz misafirlere’ yönelik uygulamaları, ev sahibinin kendi özel alanında yapmaya çalıştığı uygulamalarla benzerlikler gösterir. Ardı ardına kurulan geri gönderme merkezleri, ev sahibinin yapmak istediği gibi, ‘davetsiz misafiri’ ülke sınırları dışına göndermenin aracıdır. Mekanizma aynı mantık üzerine bina edilmiştir: Sınırları belirlenmiş bu alanın sahibi benim ve istediğimi ağırlar istemediğimi de ağırlamam. Fakat niceliksel fark belirgin sonuçlar yaratır. Geri gönderme merkezlerinden ülkelerine ya da üçüncü ülkelere gönderilen ‘misafirler’ tekrar aynı ülkeye girmeyi başarabilirler ve bu durum güncel olarak çok sık yaşanmaktadır. Özel alan konukseverliğinde rastlanılabilecek bir durum değildir bu.

Her iki alanda da mülkiyet ilişkilerini işaret eden otoritenin ve sınırların tahkimi söz konusudur. (Koşullu) konukseverlik bu sınırların ve otoritenin yeniden üretimini içerir. İster davetsiz ister davet edilmiş olsun, misafir kontrol altında tutulmalıdır. Bu kontrol mekanizmasının, güncel olarak, 'yabancıyı tanıdığa dönüştürme' mahiyetinden farklılaştığını belirtelim. Kontrolün amacı dışarıdakini içeriye almak değil, dışarı ile içerisinin sınırlarını yeniden üretmektir. Konukseverliğin politik kontrol aracı olarak gördüğü ikinci bir işlevi ise bu makalenin temel argümanı olarak, içerideki ayrımları silikleştirmesidir. Verilerin incelendiği aşağıdaki bölümden sonra bu argümanın ayrıntılarına girilecektir.

4. CALAIS/FRANSA

Fransa'nın kuzey noktası olan Calais kenti, uzun yıllardır, İngiltere'ye geçmek isteyen göçmenlerin son varış noktası. Şehrin dışında 'jungle' olarak adlandırılan bölgede kamp çadırlarında yaşayan çok sayıda göçmen, deniz yoluyla İngiltere'ye geçmeye çalışıyor. Benzer manzara şehrin merkezinde de gözlemlenebilir. Çok sayıda parkta göçmenler kendi çadırlarını kurmuşlar. İngiltere'ye geçmenin yollarını arıyorlar. Göçmen profili çok geniş bir coğrafyayı içerse de yoğun olarak Afrikalı göçmenler olduğunu söyleyebiliriz. Çadırların kaldırılmasına yönelik polis baskınları çok sık tekrarlanıyor. Şehir yönetimi, göçmenlerin şehrin parklarına ve jungle'a çadır kurmaması için aldığı önlemler aşık bir şekilde gözlemlenebilir. Bazı parkların çimenliklerine çok sayıda büyük taşlar yerleştirilmiş. Otoyol kenarlarındaki jungle'ların etrafı dikenli tellerle örülmüş durumda.

Calais şehrinin yönetimine 1971-2008 yılları arasında Fransız komünist partisi (PCF) seçilmiş. İlk göçmen dalgası 90'ların sonunda başlıyor. Balkanlarda süren iç savaşın sonucunda çok sayıda göçmen, yine İngiltere'ye geçmek için Calais'ye gelmiş. O dönemde göçmenlerle dayanışma faaliyetlerine katılanların tanıklıkları, şehir yönetiminin göçmenlere yönelik uygulamalarını bugüne göre daha pozitif buluyor. 1999 yılında, Calais limanının hemen yanında kullanılmayan büyük bir arazi (Sangetta) göçmenlerin barınması ve ücretsiz yemek servisi için kampa dönüştürülmüş. Fransız Kızıl Haçının üstlendiği bu projede şehir yönetiminin aktif rolü olduğunun altı çiziliyor. Bu süre zarfında Calais'ye gelen göçmenlerin demografisi de değişiyor. Önce Afganistan sonra Irak savaşları ile yerinden edinenler İngiltere yolunda Calais'ye varıyorlar. O dönem gönüllü olarak dayanışma faaliyetlerinde bulunan J.B., şehrin göçmenlere yaklaşımının bugünden çok daha fazla dayanışma odaklı olduğunu düşünüyor. "Tüm Calaisliler sanki seferber olmuş gibiydi. Sadece komünist partililer değil, her kesimden hatta apolitik insanlar da bir şeyler yapmak istiyorlardı. Şehir yönetimi de destek olunca çok güzel işler yaptık" (J).

Fakat sonrasında motivasyonların azaldığını, her geçen gün göçmen sayısının arttığını buna karşılık ilk zamanlar ki dayanışma faaliyetlerinin azaldığını da ekliyor. Her geçen gün artan sayıda göçmenin gelişi, barınma sorununu şehrin parklarına taşıyor. Şehrin yönetiminin komünist partiden, birkaç merkez sağ partinin koalisyonu olan UMP'ye (Halk Hareketi Birliği) geçişinin göçmen 'sorununu' ile doğrudan ilişkili olduğu ortak bir kanaat. Ancak bunun yanında komünist partinin hem yerel hem ulusal ölçekte bulaştığı yolsuzlukların etkisinin olduğu da düşünülüyor.

2003 yılında Birleşik Krallık ile Fransa arasında öncelikle Sangetta kampının kapatılması, ayrıca sınır denetimlerinin yoğunlaştırılması için bir antlaşma imzalanıyor. Birleşik Krallık bu antlaşmanın uygulanması için neredeyse tüm finansal yükü üstleniyor. Tek amacı Calais'den kaçak yolla İngiltere'ye girmeyi engellemek. Bu antlaşmadan sonra ilk olarak Sangetta kapatılıyor. Ardından sınır denetim uygulamaları arttırılıyor. Bundan dolayı dokümansız göçmenler, barınma sorununu ormanlık arazilerde ya da şehrin parklarında çadır kurarak çözmeye çalışıyorlar. Barınma sorununa çözüm olarak diğer bir

alternatif ise Avrupalı aktivistlerin öncülüğünde gelişen şehir merkezindeki squat hareketi.⁴ Güncel olarak tek bir squat kalsa da 2003 ile 2017 arasında çok sayıda aktif squat, dokümansız göçmenlerin barınma sorununu çözmeye çalışıyor. 2017'den itibaren squatlar polis müdahaleleri ile boşaltılıyor. Güncel olarak kalan son squat üzerinde de kapatmaya yönelik büyük bir baskı mevcut.

Dokümansız göçmenlerin barınma ve gündelik yaşam problemlerini çözmeye yönelik çok sayıda farklı organizasyon Calais'de faaliyet göstermekte. Bu organizasyonlarda görev alan aktivistlerin tamamının dokümanlı olduğunu söyleyebiliriz. Yemek, su, kıyafet ve çadır gibi temel ihtiyaçlar organizasyonlar tarafından imkanlar dahilinde çözülmeye çalışılıyor. Ancak bu faaliyetlere katılan aktivistlerin büyük çoğunluğu, Calais'nin yerleşikleri değil. Saha araştırması için bulunduğum süre içerisinde, İngiltere'nin finansmanı ile Calais'de açılacak olan ikinci geri gönderme merkezini protesto etmek amaçlı bir yürüyüş planladık. Yetmiş bin nüfuslu şehirde 200-300 kişilik bir grup yürüyüşü gerçekleştirdik. Bu sayının içerisinde Calaisli olarak kendini tarif eden neredeyse kimse yoktu. Büyük çoğunluk başka şehirlerden veya Avrupa ülkelerinden gelen aktivistlerdi. Şehir yerleşiklerinin dokümansızlarla dayanışma faaliyetlerine yönelik ilgisinin azaldığını gözlemlemek mümkün. Bunun da ötesinde şehirde göçmenleri görmek istemeyen anlayışın artık hâkim görüşe dönüştüğünü söyleyebiliriz. Bunun en önemli göstergesi olarak 2022 milletvekili seçimlerini gösterebiliriz. 1986'da yüzde 18 oyla Calais bölgesinden milletvekili seçilen Marine Le Pen, 2022 seçimlerinde yüzde 61 oyla yeniden milletvekili seçilmiş. Yıllar içinde Calais ve çevresindeki bölgede oylarını düzenli bir şekilde arttırmıştır. Marine Le Pen'in siyasal argümanlarının önemli bir kısmını göçmen karşıtlığı politikalar oluşturduğu bilinmektedir. Göçmen karşıtlığının temel argümanı ise uyum kavramına atıfta bulunmaktadır.

4.1 'Biz onlar gibi değildik, adapte olabildik'

Yapılan tüm görüşmelerde, görüşmecilere kendilerinin de göçmen olarak geldiğini sormam üzerine aldığım yanıt bu başlıkla özetlenebilir. Göçmen karşıtlığı siyasetin temel argümanı da budur. Dışarıdan gelenlerin içerideki uyumu bozacağına dair endişe bu siyasetin sürekli olarak yeniden ürettiği bir mekanizma. Aslında kapılar halen açık gözükmektedir. Tabi ki sadece 'evin' yerleşik düzenine ayak uydurabileceklere. Bu bölümde sırasıyla bu araştırma için oluşturulmuş soruları ve bu sorulara verilen cevapları sıralayacağım.

Soru1: Güncel olarak Calais'deki göç problemi hakkında ne düşünüyorsun? Bir problem olarak tanımlıyor musun?

Cevap: "Tabi ki de problem. Her geçen gün büyüyor. Ben buraya ilk geldiğimde daha az sayıda göçmen vardı. Şimdiki gibi barınma sorunu da böyle değildi. Göçmenlerin sayısı arttıkça buradaki insanların tepkisi de artmaya başladı. Çünkü göçmenlerin karıştığı suç olayları çok oldu. Halen de olmakta. İki hafta önce bir grup geldiler dükkanıma, çok sarhoşlardı. İçki alıp parasını sonra vereceklerini söylediler. Tanıdığım insanlardı ama kabul etmedim. Israrcı olmaya başlayınca polisi arayacağımı söyledim. Israrı devam ettirince ben de aradım polisi. Aradığımı görünce hemen gittiler... Böyle birçok olay yaşadık, halen de yaşıyoruz. Bundan dolayı kimsenin tahammülü kalmadı. Bence, bir zamanlar göçmenlere yardım edenler de artık bu tarz olaylardan dolayı fikrini değiştirdi." (K. 47).

⁴ Squat hareketine dair ayrıntılı okuma için bkz: Avrupa'da İşgal Hareketleri (2015)

K. Hindistan'ın Pencap bölgesinden 2007 yılında Calais'ye gelmiş. Aslında o da İngiltere'ye geçmek için gelmiş. Fakat başarısız birkaç denemeden sonra Fransa'ya iltica başvurusunda bulunmuş. 2018 yılından beri Calais şehir merkezinde küçük bir market işletiyor.

Soru 2: Sen de buraya göçmen olarak geldin. Senin durumunla şu anki göçmenler arasındaki fark hakkında ne düşünüyorsun?

Cevap: “Ben buraya geldiğimde bu kadar çok göçmen yoktu. Calaisliler hoş karşıyorlardı...İltica başvurumdan sonra hemen Fransızca öğrenmeye başladım. Calaisli biri ile evlendim... O zaman da bazı göçmenler yasadışı işlere giriyorlardı. Ben de girebilirdim ama hiç girmedim. Yasalara, buradaki yaşam şekline hep saygılı yaşadım... Ben de ırkçılıkla karşılaştım tabi ama çok nadir. Şimdi burada bir ailem var, arkadaşlarım var. Hepsi beni kabul etti... Tabi ki ben şu an göçmenlerden konuşurken hepsini kastetmiyorum. Ama yıllar içinde göçmen sayısı arttıkça, suç da arttı. Şu an özellikle Sudanlılar, hepsi değil tabi ki ama birçoğu bu işlerin başında” (K. 47).

Soru1-Cevap: “Bir problem değil büyük bir problem. Aslında Calais'nin problemi de değil, İngiltere'nin problemi. Ama İngiltere hükümete para verip bu işi burada halletmeye çalışıyor... Her gün bir olay çıkartıyorlar. İki gün önce Betterava'da, benim çalıştığım eski barda kavga ettiler. Büyük bir kavga. Bir tanesi tabanca kullanmış. Betterave'nin kapısında mülteciler hoş geldin yazıyor. Şimdi bu kavga yüzünden iki hafta kapatıldı... Ben buraya almıyorum. Hoş gelmediler benim için.” (S. 27).

S.'nin ailesi 2001 yılında Sırbistan'dan Calais'ye geliyor. İlk zamanlar İngiltere'ye geçme niyetleri olsa da sonradan Calais'de kalmaya karar veriyorlar. S. kısa zaman önce kendi barını işletmeye başlamış. Çok fazla müşterisi olmasına rağmen, göçmen profilini andırarak birilerine rastlamak imkânsız. Kendisinin de belirttiği gibi göçmenleri hoş karşılamıyor. Bu durumu bilen göçmenler de bu bara gelmeyi tercih etmiyor.

Soru2-Cevap: “Bizim durumumuz farklıydı. Ben buraya geldiğimde 5 yaşındaydım. Burada büyüdüm. Bütün hayatım burada geçti. Sırbistanlı olduğumdan daha fazla Fransalıyım... Ailem de hızlıca adapte oldu... Biz Avrupa kültürünü biliyorduk. Avrupa'nın ortasından geldik. Fakat sonradan gelenlerin hepsi Orta doğulu ya da Afrikalı. Şu an problemin nedeni de bu bölgelerden gelenler” (S.27).

Soru1-Cevap: “Hepsi (göçmenler) için problem diyemem. Ama birçoğu için diyebilirim. Çünkü çok kez neler yaptıklarına şahit oldum. Korkunç deneyimler yaşadım. Arkadaşlarımdan da böyle hikayeler duydum... Yardımcı olmaya çalıştıkça hep daha fazlasını istiyorlar. Uzun süredir yardım etmekten vazgeçtim... Bir şekilde bunun (göçmenlerin gelişi) durdurulması gerekir artık” (M, 37).

M. 2014 yılında Calais'li biriyle evlenerek buraya gelmiş. İranlı. Sonrasında erkek kardeşini de yanına almış. Eşi ve kardeşi ile beraber Calais'nin biraz kenar mahallesinde küçük bir fırın işletiyorlar. İlk geldiği yıllar, göçmen yardımlaşmasında aktif olarak yer almış. Fakat o süreçte psikolojik olarak çok yıprandığını düşünerek, bu faaliyetlerden ayrılmış.

Soru2-Cevap: “Tamam, ben de göçmendim. Bu yüzden onlara yardım etmek istedim. Ama bence herkesin bir limiti var. Benim deneyimlerim hayal kırıklığıydı... Elbet ki tüm göçmenler geri gönderilsin demiyorum. Ben de göçmen olarak geldim. Kardeşim de. Ama biz adapte olabildik... Şu anki göçmenlerin çoğu dokümanlı ve dokümanın olmadan adapte olabilmeyen zor olduğunu biliyorum. Ama yine de (adapte olmayı) denemek gerekiyor.” (M. 37).

Soru1-Cevap: “Evet, problem tabi ki. Ama bu sadece göçmenlerden kaynaklanıyor diyemem. İnsanlar parasız, çadırlarda yaşıyor ve İngiltere'ye geçmeye çalışıyorlar. Buraya evleri gibi bakmıyorlar.

O yüzden burada iyi arkadaşlıklar kurmayı umursamıyorlar... Genç çocuklar para kazanmak için illegal işlere karışıyorlar. Onları suçlayamam. Ama onların patronları var. Bu işleri organize ediyorlar... Kavgalarda genellikle bunlar(patronlar) yüzünden çıkıyor... Dokümanın olmadan yaşamak çok zor. Ailen yardım etmiyorsa, illegal işler yapmak zorundasın. Çünkü zaten illegalsın.” (H, 44).

H. Sudan’dan 2010 yılında gelmiş. Hikayesi benzer. İngiltere’ye geçmek için Calais’ye gelmiş, başaramayınca Fransa’ya iltica başvurusunu yapmış. Şu an Calais’de ahşap mobilya üretiyor. Birçok esnafın tanıdığı ve sevdiği, yaptığı işlerin beğenildiği bir figür olmuş.

Soru2-Cevap: “Ben de ilk geldiğimde uyuşturucu sattım. Kaçakçılık işlerine girdim. Çok defa kavga ettim. Bir kere İtalya’ya geri gönderildim, sonra tekrar geldim. İngiltere’ye geçene kadar diye düşünüyordum... İltica başvurum kabul edilince bu işlerden çıktım. Sudan’da da ahşap işleri yapıyorduk ailemle. Burada kurslara kayıt oldum, sertifikalar almak için... Şu an Calais’de birçok farklı insanla çalışıyorum... Örneğin Chat Blue’nun içindeki bütün o masaları ben yaptım. Herkes onun (bar sahibinin) ırkçı olduğunu söyler ama ben ırkçılık görmedim... Tabi ki ırkçılık var ama eğer yasalara uyarsan, buradaki yaşam şekline uyarsan çok sorun yaşamazsın...” (H, 44).

Bu anlatıların şaşırtıcı olmadığı açıktır. Fransa’ya iltica edip, uzun yıllar resmi prosedürleri bekleyip bu süre zarfında büyük emekler vererek ülkeye ‘ayak uydurmak’ isteyenlerin, kendilerini diğer göçmenlerden uyum kavramıyla ayırt etmesi doğal görülebilir. Bu çalışmada dikkat çekilmek istenen nokta; bu tepkilerin Fransa’nın egemen göç siyasetiyle aynı dili kullanmasıdır.

Bu dil sadece Fransız devletine de ait değildir. Ulus devlet rejimlerinin doğasından kaynaklanan politikaların dilidir. Bu doğanın, doğrudan yurttaşlık hukukuyla ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Haklar, yurttaş olanlar ve olmayanlar arasında kesin bir şekilde bölünmüştür. Mültecilik, iltica vb. gibi statüler yurttaşlık hukukunun sınırlarında belirlenmişlerdir. Yurttaş olabilmek -eğer kan ve toprak bağı yoksa- uyum sağlamak, entegre olmak gibi kavramlara atfen ancak kesin kurallara bağlı olarak gerçekleşebilen bir süreçtir.

Fransız devriminin ilk politik metni olan yurttaş ve insan hakları bildirgesine dikkat çekerek ulus devlet rejimlerinin mülteci politikasını eleştiren Arendt, ‘haklara sahip olma hakkı’na işaret eder. Bu, bir siyasi topluluğa ait olmanın yani yurttaşlığın haklarıdır (Arendt, 1998: 275). Agamben de aynı bildiriye odaklanarak, yurttaş ve insanın iki ayrı özne olup olmadığına dair muğlaklığa işaret eder (Agamben, 1995). Modern ulus devletlerin siyaseti, içeridekiler ve dışarıdakiler arasındaki eşik sürekli olarak belirlenmesi üzerine kuruludur (Agamben, 2001: 172). Bu eşik, yurttaş olmayan karşısında yurttaşlığı homojen bir kategoriye dönüştürmektedir. Yurttaşların arasında var olan ayrımlar silikleşmektedir. Konukseverliğin politik bir kontrol aracı olarak içeriği bu bağlamda ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ: POLİTİK KONTROL ARACI OLARAK KONUKSEVERLİK

“Gerçekten, kendisinden önce egemen olan sınıfın yerini alan her yeni sınıf, kendi amaçlarına ulaşmak için de olsa, kendi çıkarını, toplumun bütün üyelerinin ortak çıkarı olarak göstermek zorundadır” (Marx ve Engels, 2010: 77). Marx ve Engels’in bu vurgusu politik iktidarı ele geçirmeye çalışan burjuva sınıfının, izlediği yol ve yöntemlerin genelleştirilmiş bir analizini ifade ediyordu. Burjuvazi, özgür yurttaş kavramı ile eski düzenin kölelerini siyasal amaçlarına dahil edebilmişlerdi. Böylece ücretli kölelik düzeni özgür yurttaş illüzyonunu altında kurumsallaşabilirdi. Marx’ın Yahudi Sorunu Üzerine çalışmasında da yurttaş kavramının ‘yanıltmacalı’ mantığının işlendiğini görmekteyiz (Marx, 1997: 19).

Ancak bu yanıltmacanın basit bir manipülasyon sorunu olmadığını biliyoruz. Hâkim fikirler her daim hâkim sınıfların çıkarlarını koruyacak fikirler olsa da bu fikirlerin yeniden üretimi, ezilen sınıfların dahil olduğu bir süreci de ifade eder. Göç olayları karşısında hâkim sınıflarla aynı pozisyon almak, ezilen sınıfların kendi çıkarlarını yurttaşlık statüsüyle savduklarının ifadesi gibi durmaktadır. Gerçekten de bu statüyle göçmenler karşısında ayrıcalıklı konuma yükselmişlerdir. Ama kendi 'evinin' içerisindeki ayrıcalıksız konumunda bir değişiklik olmamıştır. Yurttaşlık ayrıcalıklarını korumak isteyenler, kendi yurtlarındaki ayrıcalıksız konumlarını da yeniden üretmektedirler.

Konukseverliğin politik bir kontrol aracı olarak işlevi de bu çerçevede ortaya çıkmaktadır. Ulus devlet rejimlerinin konukseverlik politikaları, yurttaşlık statüsü içerisindeki ayrıcalıksız konumlarda bulunan öznelerin bu statüye sahip ayrıcalıklı konumlardan üretilebilecek zihniyeti yeniden üretmelerini sağlamaktadır. Böylece esas sorunun bir bütün olarak ayrıcalık sorunu olduğu gerçeğinden uzaklaşmaktadırlar.

Yurttaşlık haklarına sahip olmuş göçmen geçmişli biri, bulunduğu sosyal-sınıfsal konumun adaletsiz yapısına yönelik sorgulamalar yapmamaktadır. Bunun yerine sorumluluğu yeni gelen göçmenlerin uyum sağlayamamasında bulmaktadır. 'Uyumsuz/düzensiz göçün işgali altında' kendi yurdunun egemenleri ile aynı kaygıyı ifade etmektedir. Burada bir parantez açmak isterim. Göçmen işgücünün ürettiği artı değer daha büyük olmasından kaynaklı 'yurdun egemenlerinin' çıkarlarına işaret edilebilir. Ve bu yerinde bir tespit olacaktır. Ama yine de egemenlerin bu iktisadi çıkarları yanında göç olaylarına aynı kaygıyla fikir ürettiğini söyleyebiliriz: 'işgal'.

"Yabancı bulunduğu yerde barışçıl davrandığı sürece, ona karşı düşmanca davranılmayabilir" (Kant, 2006: 82). Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kant'ın bu önermesi, döneminin sömürgeci hareketlerinin trajik sonuçlarını eleştirisi üzerine kurulmuştur: "Kıtamızın uygar devletlerinin, özellikle ticari devletlerin misafirperver olmayan davranışları, yabancı ülkeleri ve halkları ziyaret ederken gösterdikleri adaletsizlikler (bu onları fethetmekle aynı şeydir) korkunç derecede büyük görünüyor... yerlilerin baskı altına alınması, çeşitli Hint devletlerinin yaygın savaşımlara, kıtlığa, isyana, ihanete ve insan ırkının başına bela olabilecek tüm kötülöklere yol açmasına neden olmaktadır" (Kant, 2006: 83).

Kant'ın öngörüsü iki yüz yıl sonra tüm çıplaklığıyla karşımızda durmaktadır. 'Uygar devletlerin' sömürgeci siyasetlerinin sonucu olarak, her yıl daha fazla göçmen daha huzurlu bir yaşam için bu devletlere gidiyorlar. Tarihin ironisi ise şimdi bu uygar devletler 'işgal' söylemine tutunuyorlar. 'Huzuru bozmadıkça' konukseverlik gösterebileceklerini söylüyorlar. Kant'ın kozmopolit projesi, cumhuriyet rejimi ile yönetilen federal devletlerin birliğini hedefliyordu. Avrupa Birliği projesi bu çerçeveye uygun bir tarihsel örnek olarak karşımızda durmaktadır. AB ülkelerinin göç sorunu karşısında aldığı politik tutum Kant'ın projesinin açmazlarına işaret etmektedir. Bunun, teorinin pratiğe uygulanma sorunu olmadığını tekrar belirtelim. Söz konusu olan, devlet sistemlerinin egemenlik kaynağına dair bir eleştiri getirmeksizin kurgulanan kozmopolit projenin teorik sınırlılığıdır. Sonrasında Arendt'de ve Habermas'ta da söz konusu -reel politiğe taviz olarak okunsa da- aynı sınırlılıktır.

Koşullu konukseverlik, ev sahibinin egemenliğine itaat etmeyi gerektirir. Misafirin, bu egemenliğin oluşumunda, icrasında hiçbir etkisi söz konusu olamaz. Hatta bu egemenliğin kaynağı dahi sorgulanamaz. Bu yüzden, Derrida açısından koşullu konukseverlik her daim düşmanlığı üretebilecek bir içeriğe sahiptir. Ulus devlet rejimleri söz konusu olduğunda bu egemenliğin sınırı yurttaşlık hukukuyla belirlenmiştir. İçerisi ile dışarısının sınırı bu hukukla çizilmiştir.

Yurttaşlık statüsü aynı zamanda içerideki farkı silikleştirme aracı da görmektedir. Yurttaşlığın bu işlevi göç olaylarına bağlı değildir elbette. Ulus devlet rejimlerinin doğasına bağlı bir mahiyetten

bahsediyoruz. Ancak güncel göç olayları karşısında uygulanan kamusal konukseverlik politikaları, yurttaşlık mantığı üzerinden içerideki farkın -yeniden- silikleşmesine neden olmaktadır.

Ezilen toplumsal sınıflar, yurttaşlık kavramı içerisinde egemen sınıflarla 'aynı gemide' olduğuna dair kapıldığı illüzyonun etkisiyle hareket ederler. Bu durumda dışarıdakiler olarak mülteci 'tehdidi' olmadığı koşullarda dışlanan toplumsal kesimler, mültecilere yönelik dışlayıcılığın taşıyıcılarına dönüşerek, iktidarın yeniden üretimine ortak olabilirler. Yurttaşlık hukukunun ayrıcalıklı statüsü; 'misafirin' olmadığı koşullarda ev içi dışlama şiddetinin nesnesi olan kesimlerin, misafir karşısında 'evin sahibi' temsilinde hareket etmesinin zeminini sağlamaktadır. Bu hukuksal ayrıcalık aynı zamanda kesin bir illüzyon olarak işlev görmektedir. Sahip oldukları toplumsal kimliklerle egemenlik haklarını asla kullanamayan özneler, yani 'evin' kullanım hakkında özne olarak bulunamayan evin ötekileri diyerek tanımlayabileceğimiz kesimler, misafirin varlığı karşısında kendilerini 'ev sahibi' gibi hissetmektedirler. Artık Kürt, Roman ya da Hint, Fars ya da siyah olmanın bir önemi yok gözükmemektedir. Türk ya da Fransız vatandaşı olarak, bu hakka sahip olmayanlar karşısında ayrıcalıklı konuma yükselmenin dilini üretmektedir.

Konukseverlik, göç olaylarını anlamaya yönelik önemli bir analiz birimine dönüşmüştür. Bu analiz, daha çok karşılayan öznelerin konumlarını ve ilişkilenmelerini açığa çıkartmaya yaramaktadır. Başta da dile getirdiğimiz gibi, kavram yalın halde kullanılmamaktadır. Birçok ampirik ve felsefi çalışmaların perspektifinde, birçok farklı sıfatlarla birlikte kullanılmaktadır. Bu çalışma, politik kontrol aracı olarak konukseverlik kavramını literatüre kazandırmak amacıyla kurgulanmıştır. Bu sayede, ulus devlet rejimlerinin doğasını ve bu doğanın eleştirisini analize dahil edebilecek bir çerçeve oluşturulmak istenmiştir. Teorik soyutlamalar kavram inşasına öncüdür. Politik kontrol aracı olarak konukseverlik kavramı da konukseverlik düşüncesine dair felsefi, politik ve antropolojik tartışmaların eleştirel değerlendirilmesinden yola çıkarak düşünülmüş bir kategoridir. Bu çalışmada, kavramın mevcudiyetine dair sınırlı bir vaka çalışması yürütülmüştür. Teorik çerçeveye uygun olarak belirlenen katılımcılara, kavramın atıfta bulunduğu anlamı ortaya çıkarması beklenen sorular yöneltilmiştir. Ortaya çıkan tabloda kavramın, eleştirel teorik gücünün yanı sıra analitik bir gücü olabileceği de görülmüştür.

Elbet ki kavramın analitik gücü coğrafi olarak genişletilmiş daha fazla ampirik çalışmayla birlikte sorgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Agamben, Giorgio (2001). *Kutsal İnsan: Egemen İktidar ve Çıplak Hayat* (Çev. İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Agamben, Giorgio (1995). We Refugees. *Symposium: A Quarterly Journal in Modern Literatures*. 49 (2), 114-119.
- Arendt, Hannah (1998). *Totaliterizmin Kaynakları /2 Emperyalizm* (Çev. Bahadır Sina Şener). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aristoteles (1998). *The Nicomachean Ethics* (Çev. David Ross). Oxford: Oxford U. Press.
- Baker, Gideon, (2013). *Hospitality and World Politics*. Palgrave Macmillan: New York.
- Benhabib, Seyla (2006). *Another Cosmpolitanism*. New York: Oxford University Press.
- Bessone, Magali (2015). Le vocabulaire de l'hospitalité est-il républicain ? *éthique publique*. 17 (1)
- Brothern, B. ve Wood, R. C. (2007). 'Key Themes in Hospitality Management'. R. C. Wood ve B. Brotherton (Der.), *The Sage Handbook of Hospitality Management* içinde. London: Sage, 35–61.
- Brown, Garrett Wallace (2010). 'The Laws of Hospitality, Asylum Seekers and Cosmopolitan Right: A Kantian Response to Jacques Derrida. *European Journal of Political Theory*. 9 (3), 308–27.
- Burawoy, Michael (1998). The Extended Case Method, American Sociological Association. *Sociological Theory*. 16 (1).
- Debaugé, Joan Stavo (2018). L'oubli de ce dont c'est le cas ; Critique, circonstances et limites de l'hospitalité selon Derrida, (<https://doi.org/10.4000/sociologies.6796>)
- Derrida, Jacques (1978). *Violence and Methaphysics: An essay on the thought of Emanuel Levinas, Writing and Difference* (çev. Alan Bass). Chicago: The University of Chicago Press, 79-153.
- Derrida, Jacques, (1999a). "Différance" (Çev. Önay Sözer). *Toplum Bilim/ Jacques Derrida Özel Sayısı*, 10, 49-63.
- Derrida, Jacques (1999b). *Adieu to Emmnuel Levinas*. California: Stanford University Press.
- Derrida, Jacques (2000a). HOSTIPITALITY. *Angelaki: Journal of Theoretical Humanities*. 5 (3), 3-18.
- Derrida, Jacques (2000b). *Of Hospitality*. California: Stanford University Press.
- Habermas, Jurgen (2014). *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü* (Çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar). İstanbul: İletişim..
- Habermas, Jurgen (1996). The European Nation State. Its Achievements and Its Limitations. On the Past and Future of Sovereignty and Citizenship. *Ratio Juris*. 9 (2), 125-137.
- Kant, Immanuel (2006). *Toward Perpetual Peace: A Philosophical Sketch*. Pauline Kleingeld(Der.) *Toward Perpetual Peace and Other Writings on Politics, Peace, and History* (Çev. David L. Colclasure) içinde. Yale University Press.
- Lynch, P. Molz, J. G. Mcintosh, A. Lugosi, P. Lashley C. (2011). Theorizing Hospitality, *Hospitality & Society*. 1 (1), s. 3-24.
- Marx, Karl, Engels, Frederic (2010). *Alman İdeolojisi* (çev. Sevim Belli). Ankara: Sol yayınları.
- Marx, Karl (1997), *Yahudi Sorunu* (Çev. Sol Yayınları) Ankara: Sol Yayınları.

- Mauss, Marcel (1934). *Hibe: Arkeik Cemiyetlerde Mübadelenin Şekilleri ve Sebepleri* (Çev. Sabri Ertem) İstanbul: Ahmet Sait Matbaası.
- O’Gorman, D. Kevin (2008). University of Strathclyde doktora tezi. *The Essence of Hospitality from the Texts of Classical Antiquity: The development of a hermeneutical helix to identify the philosophy of the phenomenon of hospitality.*
- ROSELLO, Mirielle (1999). Interpreting Migration Laws: "Crimes of Hospitality" or "Crimes against Hospitality". *Diaspora*. 8 (3), 209-224.
- Selwyn, Tom (2000). ‘An Anthropolgy of Hospitality’, C. Lashey and A. Morrison (Der.). *In Search of Hospitality: Theoretical Perspectives and Debates* içinde. Oxford: Butterworth-Heinemann, s. 18-37.
- Squatting Europe Kollektive. (2015). *Avrupa’da İşgal Hareketleri* (Çev. C. Akyos ve D. Toprak). İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Telfer, Elizabeth (2000). The Philosophy of Hospitableness. C. Lashley and A. Morrison (Der.), *In Search of Hospitality: Theoretical Perspectives and Debates* içinde. Oxford: Butterworth-Heinemann, 38–55.
- Shelese, Emmons (1997). The Debre Bill: Immigration Legislation or a National "Front"? *Indiana University School of Law, Indiana Journal of Global Legal Studies*. 5 (1), 17.
- Velsen, Van J. (1969). The Extended Case Method and Situational Analysis, A.L. Epstein (Der.) *The Craft of Social Anthropology* içinde. London: Tavistock, 129-149.
- Zeldin, Theodore (1994). How Humans Become Hospitable to Each Other. *An Intimate History of Humanity*. London: Minerva, 426–64.